

Βρυξέλλες, 16 Ιουνίου 2025
(OR. en)

9595/25

SOC 329
EMPL 207
EDUC 189
ECOFIN 639

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Αξιολόγηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων για το 2025 και της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων για το 2024: Γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας — Προσυπογραφή

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες η γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας σχετικά με την αξιολόγηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων για το 2025 και της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων για το 2024, προς προσυπογραφή από το Συμβούλιο (EPSCO) κατά τη σύνοδό του στις 19 Ιουνίου 2025.

Προσθήκες του παρόντος σημειώματος:

- Επισκοπήσεις κοινωνικής σύγκλισης της EMCO και της ΕΚΠ του 2025 — Ειδικά ανά χώρα συμπεράσματα (ADD 1)
- Επισκοπήσεις πολυμερούς εποπτείας της EMCO του 2025 — Ειδικά ανά χώρα συμπεράσματα (ADD 2)
- Πολυμερείς επισκοπήσεις εφαρμογής της ΕΚΠ του 2025 — Ειδικά ανά χώρα συμπεράσματα (ADD 3)

Γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας σχετικά με τον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2025

13 Ιουνίου 2025

Προοίμιο

Βάσει των διατάξεων των άρθρων 148, 150 και 160 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ), των αποφάσεων του Συμβουλίου για τη σύσταση των επιτροπών και του κανονισμού 2024/1263 σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, η Επιτροπή Απασχόλησης (EMCO) και η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σε σχέση με τις πολιτικές για την απασχόληση, τις πολιτικές για τις δεξιότητες και τις κοινωνικές πολιτικές.

Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια του κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2025 και αφού η Επιτροπή παρουσίασε τις αντίστοιχες προτάσεις, η EMCO και η ΕΚΠ συνέβαλαν στην οριστικοποίηση της ετήσιας κοινής έκθεσης για την απασχόληση (ΚΕΑ)¹, της σύστασης σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΣΖΕ)² και των συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ)³. Επιπλέον, οι επιτροπές εκπόνησαν δέσμη συμπερασμάτων του Συμβουλίου που θα συνοδεύουν την κοινή έκθεση του 2025 για την απασχόληση⁴ και οριζόντιο σημείωμα προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα συνοδεύει τις ΣΑΧ του 2025⁵.

¹ Η κοινή έκθεση του 2025 για την απασχόληση [παρουσιάστηκε από την Επιτροπή](#) στις 18 Δεκεμβρίου 2024 στο πλαίσιο της φθινοπωρινής δέσμης. Κατόπιν διαπραγματεύσεων στους κόλπους των επιτροπών, [εγκρίθηκε από το Συμβούλιο](#) κατά τη σύνοδό του σε σύνθεση EPSCO στις 10 Μαρτίου. Η τελική έκδοσή της είναι διαθέσιμη [σε αυτόν τον σύνδεσμο](#).

² Οι [κοινωνικές και οι σχετικές με την απασχόληση πτυχές](#) της σύστασης για τη ζώνη του ευρώ εγκρίθηκαν κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου EPSCO στις 10 Μαρτίου. Η σύσταση [εκδόθηκε οριστικά](#) κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου ECOFIN στις 13 Μαΐου.

³ Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2025 [προτάθηκαν από την Επιτροπή](#) στις 4 Ιουνίου στο πλαίσιο της εαρινής δέσμης. Κατόπιν διαπραγματεύσεων στους κόλπους των επιτροπών, οι κοινωνικές και οι σχετικές με την απασχόληση πτυχές εγκρίνονται από το Συμβούλιο κατά τη σύνοδό του σε σύνθεση EPSCO στις 19 Ιουνίου. Η οριστική έκδοση έχει προγραμματιστεί για τη σύνοδο του Συμβουλίου ECOFIN στις 8 Ιουλίου.

⁴ Τα [συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση για το 2025](#) εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο κατά τη σύνοδό του σε σύνθεση EPSCO στις 10 Μαρτίου.

⁵ Το οριζόντιο σημείωμα σχετικά με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2025 εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη της πολωνικής Προεδρίας, για να χρησιμεύσει στις πολιτικές συζητήσεις στους κόλπους του Συμβουλίου (κατά τις συνόδους των συνθέσεων EPSCO και ECOFIN στις 19 και 20 Ιουνίου αντιστοίχως) και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (στις 26-27 Ιουνίου).

Οι επιτροπές εξέτασαν επίσης την πρόοδο των κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ΣΑΧ του 2024 που είχε εκδώσει το Συμβούλιο. Η εφαρμογή του *πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης* (ΠΚΣ) συνέβαλε επίσης στην παρακολούθηση της πορείας της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης στην ΕΕ⁶. Σε ό,τι αφορά το θέμα αυτό, η ανάλυση πρώτου σταδίου ενσωματώθηκε στην ΚΕΑ του 2025, ενώ η ανάλυση δεύτερου σταδίου δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή, κατόπιν διμερούς ανταλλαγής απόψεων με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη και διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με τους κινδύνους και τις προκλήσεις για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση. Τα πορίσματα της ανάλυσης δεύτερου σταδίου συζητήθηκαν στη συνέχεια στην EMCO και την ΕΚΠ μέσω σειράς *επισκοπήσεων της κοινωνικής σύγκλισης*⁷.

Μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 2024/1263⁸ το 2025, οι επιτροπές συζήτησαν επίσης για πρώτη φορά τις κοινωνικές και τις σχετικές με την απασχόληση πτυχές των νέων *μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων* (ΜΔΔΣ)⁹ και των σχετικών *ετήσιων εκθέσεων προόδου* (ΕΕΠ)¹⁰ που εκπόνησαν τα κράτη μέλη. Σε συνεργασία με τις επιτροπές ECOFIN, η EMCO και η ΕΚΠ συνέβαλαν επίσης στην προετοιμασία των συστάσεων του Συμβουλίου για την έγκριση των ΜΔΔΣ¹¹.

Το **τμήμα 1** της παρούσας γνώμης περιλαμβάνει τις γενικές απόψεις των επιτροπών για τις σχετικές με τη διακυβέρνηση πτυχές του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Το **τμήμα 2** περιλαμβάνει προβληματισμούς σχετικά με τις προτάσεις ΣΑΧ του 2025 που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή και παρουσιάστηκαν στην EMCO και την ΕΚΠ στις 5 Ιουνίου 2025. Το **τμήμα 3** περιλαμβάνει το αποτέλεσμα της εξέτασης της προόδου των κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ΣΑΧ του 2024 και των πορισμάτων του *πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης*, με τη μορφή θεματικών μηνυμάτων από τις επισκοπήσεις πολυμερούς εποπτείας που πραγματοποίησαν οι δύο επιτροπές. Τα ειδικά ανά χώρα συμπεράσματα επισυνάπτονται ως **παραρτήματα**.

⁶ Ο σχεδιασμός και τα χαρακτηριστικά του *πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης* περιγράφονται στα [κύρια μηνύματα σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο](#) και στη συναφή [έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO-ΕΚΠ](#). Τα έγγραφα παρουσιάστηκαν στο Συμβούλιο (EPSCO) στις 12 Ιουνίου 2023. Τα χαρακτηριστικά του *πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης* συζητήθηκαν στο πλαίσιο ειδικής για τον σκοπό αυτό ομάδας εργασίας EMCO-ΕΚΠ, που λειτούργησε από τον Οκτώβριο του 2022 μέχρι τον Μάιο του 2023.

⁷ Η Επιτροπή δημοσίευσε την ανάλυση δεύτερου σταδίου μέσω [εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της](#) στις 11 Απριλίου. Οι επισκοπήσεις διενεργήθηκαν από την EMCO και την ΕΚΠ στις 13 Μαΐου (βλ. τμήμα 3.1).

⁸ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2024/1263](#), της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου.

⁹ Τα μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια είναι διαθέσιμα [σε αυτόν τον σύνδεσμο](#).

¹⁰ Οι ετήσιες εκθέσεις προόδου του 2025 είναι διαθέσιμες [σε αυτόν τον σύνδεσμο](#).

¹¹ Οι συστάσεις προτείνονται από την Επιτροπή και εκδίδονται σε συνόδους του Συμβουλίου ECOFIN.

Τμήμα 1

Πτυχές του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σχετιζόμενες με τη διακυβέρνηση

Ο κύκλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2025 σηματοδότησε το πρώτο έτος εφαρμογής του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, στο οποίο ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων παραμένει μία από τις κοινές προτεραιότητες της Ένωσης. Έχοντας διατυπώσει σχετικά αιτήματα στο παρελθόν¹², οι επιτροπές εξέφρασαν ικανοποίηση για την καθιέρωση μιας πιο ολοκληρωμένης προσέγγισης των οικονομικών, των δημοσιονομικών, των σχετικών με την απασχόληση και των κοινωνικών πολιτικών, μεταξύ άλλων μέσω της ενισχυμένης συνεργασίας των τομέων EPSCO και ECOFIN του Συμβουλίου. Κατά τον κύκλο του Εξαμήνου του 2025 αναγνωρίστηκε ότι οι κοινωνικές και οι σχετικές με την απασχόληση, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση προτεραιότητες έχουν ζωτική σημασία για την πραγμάτωση των αρχών του πυλώνα και, ταυτόχρονα, αποτελούν έναν από τους βασικούς οριζόντιους μοχλούς για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης και συμπεριληπτικής ανάπτυξης της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, η EMCO και η ΕΚΠ συζήτησαν τις σχετικές πτυχές του πρώτου γύρου των ΜΔΔΣ που υπέβαλαν τα κράτη μέλη, συνέβαλαν στην προετοιμασία των συστάσεων του Συμβουλίου για την προσυπογραφή του περιεχομένου τους και συζήτησαν το σχετικό περιεχόμενο των ΕΕΠ. Τα μεσοπρόθεσμα σχέδια δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικές και τις σχετικές με την απασχόληση, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση πολιτικές, με μεγάλο μερίδιο των μέτρων που δικαιολογούν παράταση της πορείας δημοσιονομικής προσαρμογής να εμπίπτει στους τομείς αυτούς λόγω του αναμενόμενου θετικού αντικτύπου τους στην οικονομική ανάπτυξη¹³. Με βάση τις εκτενείς εργασίες προβληματισμού που πραγματοποιήθηκαν το διάστημα 2023-2024 σχετικά με τις οικονομικές επιπτώσεις των πολιτικών για την αγορά εργασίας, των πολιτικών για τις δεξιότητες και των κοινωνικών πολιτικών¹⁴, οι επιτροπές προσβλέπουν σε διαβουλεύσεις με την Επιτροπή σχετικά με τον σχεδιασμό και την εντολή ενός ειδικού «κόμβου γνώσης». Η πρωτοβουλία αυτή μπορεί να συμβάλει περαιτέρω στην καλλιέργεια συναντίληψης για τον τρόπο με τον οποίο οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις στα πεδία της απασχόλησης, των δεξιοτήτων, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής πολιτικής συμβάλλουν τόσο στην κοινωνική πρόοδο όσο και στη βιώσιμη και συμπεριληπτική οικονομική ανάπτυξη.

¹² Βλ. τη [γνωμοδότηση σχετικά με την προστιθέμενη αξία των κοινωνικών επενδύσεων και τον ρόλο του τομέα του Συμβουλίου EPSCO στη διακυβέρνηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου](#) (παράγραφοι 8, 9 και 11), την οποία προσυπέγραψε το Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 2023, καθώς και τη [γνωμοδότηση σχετικά με τις μελλοντικές πολιτικές προτεραιότητες της Ένωσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων](#) (παράγραφοι 16 και 17), την οποία προσυπέγραψε το Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2024.

¹³ Βλ. την [επιστολή των προέδρων της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας υπ' όψιν των υπουργών EPSCO](#), με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου.

¹⁴ Οι εργασίες αυτές οδήγησαν στη [γνωμοδότηση σχετικά με την προστιθέμενη αξία των κοινωνικών επενδύσεων και τον ρόλο του τομέα του Συμβουλίου EPSCO στη διακυβέρνηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου](#) (που προσυπογράφηκε από το Συμβούλιο στις 28 Νοεμβρίου 2023), στη [συζήτηση προσανατολισμού των υπουργών EPSCO και ECOFIN](#) (στις 12 Μαρτίου 2024), στα [συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη συμβολή των πολιτικών για την αγορά εργασίας και τις δεξιότητες και της κοινωνικής πολιτικής σε ανθεκτικές οικονομίες](#) (που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο στις 20 Ιουνίου 2024), και στις [προαιρετικές κατευθυντήριες αρχές για τα κράτη μέλη της ΕΕ για την αξιολόγηση του οικονομικού αντικτύπου των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στους τομείς της αγοράς εργασίας, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής πολιτικής](#) (που προσυπογράφηκαν από το Συμβούλιο στις 20 Ιουνίου 2024).

Όσον αφορά την κοινωνική και τη σχετική με την απασχόληση διάσταση του Εξαμήνου, καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου του 2025 οι επιτροπές συζήτησαν την πρόοδο που έχει σημειωθεί μέχρι στιγμής προς την επίτευξη των ενωσιακών και εθνικών στόχων για το 2030 όσον αφορά την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού¹⁵. Ενώ η ΕΕ βρίσκεται σε καλό δρόμο προς την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου για το 2030 ο οποίος προβλέπει απασχόληση τουλάχιστον του 78 % του πληθυσμού, με επτά κράτη μέλη να έχουν ήδη επιτύχει τους εθνικούς τους στόχους και τα περισσότερα να εμφανίζονται σε σωστή τροχιά, η EMCO επισήμανε με ανησυχία ότι η πρόοδος προς την επίτευξη του στόχου της ΕΕ για την εκπαίδευση ενηλίκων είναι περιορισμένη, καθώς μόνο 10 κράτη μέλη έχουν μειώσει την απόσταση που τους χωρίζει από τους εθνικούς τους στόχους¹⁶. Ταυτόχρονα, η ΕΚΠ αναγνώρισε ότι λόγω της πανδημίας COVID-19 καθώς και της ενεργειακής κρίσης και του υψηλού πληθωρισμού των τελευταίων ετών δεν έχει καταστεί δυνατή παρά μόνο μια συγκρατημένη μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ, με μόλις τα μισά κράτη μέλη να έχουν σημειώσει πρόοδο προς την επίτευξη των εθνικών τους στόχων, ενώ περίπου στο ένα τρίτο αυτών καταγράφεται επιδείνωση. Τον Μάιο, οι επιτροπές εξέφρασαν ικανοποίηση για την ευκαιρία να παρουσιάσουν περαιτέρω τις απόψεις τους σχετικά με το περιεχόμενο του επόμενου σχεδίου δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, συμπληρώνοντας τις απόψεις που είχαν ήδη εκθέσει στη γνωμοδότηση τους του 2024 σχετικά με τις μελλοντικές πολιτικές προτεραιότητες της Ένωσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων¹⁷.

¹⁵ Τον Ιούνιο του 2022, οι επιτροπές υπέβαλαν στο Συμβούλιο [γνωμοδότηση σχετικά με τη διαδικασία καθορισμού των εθνικών στόχων για το 2030](#).

¹⁶ Στο πλαίσιο αυτό, αρκετά μέλη της EMCO ζήτησαν να μελετηθεί περαιτέρω αν είναι εφικτή η μετάβαση από τα δεδομένα της έρευνας για την εκπαίδευση ενηλίκων σε αυτά της έρευνας εργατικού δυναμικού (όπως προβλέπεται επί του παρόντος), καθώς και αν είναι δυνατόν να ληφθεί υπόψη η κατάρτιση στον χώρο εργασίας υπό το πρίσμα της περιορισμένης προόδου που έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα και της σημασίας που έχει αυτού του είδους η κατάρτιση σε ορισμένες χώρες.

¹⁷ Βλ. υποσημείωση 12.

Προκειμένου να υποστηρίξει τον προσδιορισμό κινδύνων και προκλήσεων για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση, η Επιτροπή εφάρμοσε το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης. Σε συνέχεια της εξέτασης της πιλοτικής εφαρμογής κατά το 2024¹⁸, οι επιτροπές σημείωσαν με θετικό πρόσημο το γεγονός ότι δημοσιεύθηκε νωρίτερα η ανάλυση δεύτερου σταδίου από την Επιτροπή, κάτι που επέτρεψε επίσης την καλύτερη προετοιμασία των σχετικών επισκοπήσεων πολυμερούς εποπτείας. Η EMCO και η ΕΚΠ έλαβαν υπό σημείωση το γεγονός ότι τα πορίσματα του πλαισίου ενσωματώθηκαν στις προτάσεις ΣΑΧ και τις εκθέσεις χώρας του 2025, στηρίζοντας έτσι τον προσδιορισμό δράσεων πολιτικής για την προώθηση της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης. Ωστόσο, ορισμένα μέλη των επιτροπών επανέλαβαν τις αμφιβολίες τους σχετικά με την ικανότητα του πλαισίου να αποτυπώσει ολοκληρωμένα τους κινδύνους για την κοινωνική σύγκλιση, ιδίως λόγω του συγκυριακού χαρακτήρα ορισμένων κοινωνικών δεικτών και της απουσίας ορισμένων σχετικών τομέων πολιτικής από τον πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων, ζήτησαν δε να ενισχυθεί ο διάλογος προκειμένου να εξασφαλιστεί η διαφάνεια της διαδικασίας που οδηγεί στον προσδιορισμό από την Επιτροπή των χωρών που διατρέχουν κίνδυνο όσον αφορά την κοινωνική σύγκλιση. Οι επιτροπές είναι έτοιμες να συνεργαστούν με την Επιτροπή για την εφαρμογή προσαρμογών, προκειμένου να βελτιωθούν η ανάλυση και η διαδικασία.

Σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική, η EMCO και η ΕΚΠ διεξήγαγαν επίσης εκτενείς συζητήσεις με τους ενωσιακούς κοινωνικούς εταίρους και εκπροσώπους οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με τις προτεραιότητες πολιτικής που καθορίζονται στη φθινοπωρινή και την εαρινή δέσμη. Οι ανταλλαγές αυτές κατέληξαν σε εποικοδομητικό και ουσιαστικό διάλογο, ο οποίος ελήφθη δεόντως υπόψη κατά την προετοιμασία της παρούσας γνωμοδότησης. Οι επιτροπές επαναβεβαιώνουν ότι η συμμετοχή κοινωνικών εταίρων, εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών συμφεροντούχων σε όλα τα στάδια του κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και της χάραξης εθνικών πολιτικών αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα για την επιτυχία του συντονισμού και της εφαρμογής των οικονομικών, των κοινωνικών και των σχετικών με την απασχόληση πολιτικών. Στο πλαίσιο αυτό, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025, η EMCO και η ΕΚΠ ενίσχυσαν περαιτέρω τη συμμετοχή κοινωνικών εταίρων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις δραστηριότητές τους, με σκοπό να προαχθεί η συμμετοχή τους στον προσδιορισμό των προκλήσεων και στη διατύπωση σχετικών απαντήσεων σε επίπεδο πολιτικών¹⁹.

¹⁸ Βλ. την [αξιολόγηση του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης όπως εφαρμόστηκε σε πιλοτική βάση κατά τον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2024](#), η οποία συζητήθηκε στο Συμβούλιο κατά τη σύνοδό του σε σύνθεση EPSCO στις 2 Δεκεμβρίου 2024.

¹⁹ Κατά τον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2025, πραγματοποιήθηκαν τριμερείς συνεδριάσεις στους κόλπους τόσο της ομάδας ανάλυσης πολιτικής (PAG) της EMCO στις 11 Μαρτίου (με τη συμμετοχή εθνικών κοινωνικών εταίρων από όλα τα κράτη μέλη) όσο και της ΕΚΠ στις 11 Απριλίου (επίσης με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών). Αμφότερες οι συνεδριάσεις είχαν ως αντικείμενο συζήτησης την εφαρμογή του [σχεδίου δράσης της Επιτροπής για τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων](#) που είχε δημοσιευτεί τον Μάρτιο του 2024.

Επιπλέον, τον Μάρτιο πραγματοποιήθηκε κοινή συνεδρίαση των μελών της EMCO και της Επιτροπής Παιδείας (EDUC) μετά τη δημοσίευση της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια Ένωση Δεξιότητων. Κατά την ανταλλαγή απόψεων, τα κράτη μέλη τόνισαν τη σημασία που έχει η πρωτοβουλία και η πραγματοποίηση περαιτέρω επενδύσεων στην εκπαίδευση και τις δεξιότητες, συζήτησαν δε τις διάφορες πτυχές της.

Τέλος, οι επιτροπές καλούν την Επιτροπή —σε στενή συνεργασία με τις μελλοντικές Προεδρίες του Συμβουλίου— να καθορίσει, από το 2026 και μετά, κατάλληλο και προβλέψιμο χρονοδιάγραμμα για τη δημοσίευση της εαρινής δέσμης. Κατά τη διάρκεια του φετινού κύκλου, η EMCO και η ΕΚΠ εξέφρασαν την έντονη δυσαρέσκειά τους για την καθυστερημένη δημοσίευση της εαρινής δέσμης στις 4 Ιουνίου, κάτι που έθεσε σε κίνδυνο τη βασιζόμενη στις Συνθήκες συμμετοχή του τομέα EPSCO στην προετοιμασία και την έγκριση των νέων ΣΑΧ. Λόγω της καθυστέρησης χρειάστηκαν έκτακτες προσαρμογές τόσο σε επίπεδο επιτροπών όσο και σε επίπεδο Συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένης της μετάθεσης της συνόδου του Συμβουλίου EPSCO από τις 12 Ιουνίου, όπως ήταν αρχικώς προγραμματισμένη, στις 19 Ιουνίου, και ειδικές ρυθμίσεις στο πλαίσιο των επιτροπών ώστε οι υπουργοί EPSCO να μπορέσουν τουλάχιστον να εγκρίνουν τις κοινωνικές και τις σχετικές με την απασχόληση πτυχές των νέων ΣΑΧ. Ωστόσο, σε αντίθεση με τη συνήθη πρακτική, δεν κατέστη δυνατό να εγκρίνουν οι υπουργοί EPSCO τις ΣΑΧ συντρέχουσας αρμοδιότητας EPSCO-ECOFIN· κατά συνέπεια, οι ΣΑΧ αυτές θα εκδοθούν απευθείας κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου ECOFIN που έχει προγραμματιστεί για τις 8 Ιουλίου. Επιπλέον, υπάρχει κίνδυνος το συμπιεσμένο χρονοδιάγραμμα για την εξέταση των κοινωνικών πτυχών των ΣΑΧ και των πτυχών τους που αφορούν την απασχόληση και τις δεξιότητες να υπονομεύσει την αξιοπιστία της διαδικασίας του Εξαμήνου και να επηρεάσει αρνητικά τόσο τον ενστερνισμό όσο και την ποιότητα των τελικών συστάσεων λόγω του περιορισμένου χρόνου για γνήσιες πολυμερείς συζητήσεις.

Τμήμα 2

Αξιολόγηση των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2025

Οι προτάσεις ΣΑΧ του 2025 σηματοδότησαν μια μετατόπιση από τη «φειδωλή» προσέγγιση που θεσπίστηκε το 2022 και σχετίζεται με τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, προς μια πιο συνολική δέσμη συστάσεων. Όπως και πέρυσι, ο κύκλος του Εξαμήνου επικεντρώθηκε στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της ευημερίας στην Ένωση μέσω της αντιμετώπισης των εμποδίων στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και τις δυνατότητες παραγωγικότητας χωρίς αποκλεισμούς. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του τομέα EPSCO, η επικέντρωση αυτή μετουσιώθηκε σε πολυάριθμες προτάσεις ΣΑΧ για την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων, την ενίσχυση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, την προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας και αποτελεσματικών ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας, τη μείωση των αντικινήτρων για εργασία στα συστήματα φορολόγησης της εργασίας και κοινωνικών παροχών και την ενίσχυση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης. Ως αποτέλεσμα προέκυψε μια προσέγγιση που δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, με παράλληλη διατήρηση της κοινωνικής διάστασης της Ένωσης, ώστε να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο.

Για την παροχή περαιτέρω κινήτρων για την απασχόληση, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να ενισχύσουν περαιτέρω τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω στοχευμένων μέτρων για τις ομάδες που υποεκπροσωπούνται στην αγορά εργασίας, και μέσω της μεταρρύθμισης των συστημάτων φορολογίας και παροχών. Η ανάλυση της Επιτροπής υπογραμμίζει τη σημασία της προώθησης της ποιότητας των θέσεων εργασίας και της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας, όπου ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις έχουν ζωτικό ρόλο, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και/ή πρακτικές. Αυτό θεωρείται απαραίτητο για την άρση των εμποδίων στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και συμβάλλει στην ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, όπως επισημάνθηκε πρόσφατα και στη *γνωμοδότηση της EMCO σχετικά με τις διαστάσεις της ποιότητας των θέσεων εργασίας*.²⁰

²⁰ Βλ. τη [γνωμοδότηση σχετικά με τις διαστάσεις της ποιότητας των θέσεων εργασίας](#), η οποία εκπονήθηκε για τη σύνοδο του Συμβουλίου EPSCO στις 19 Ιουνίου.

Οι νέες συστάσεις έδωσαν την προσήκουσα ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων ως βασικές κινητήριες δυνάμεις για μια ανταγωνιστική και ευημερούσα Ευρώπη, καθώς όλα τα κράτη μέλη έλαβαν σχετικές συστάσεις. Αυτό υπαγορεύεται περαιτέρω από τις πρόσφατες τάσεις που αποκαλύπτουν μείωση των επιδόσεων όσον αφορά τις βασικές δεξιότητες και βραδεία πρόοδο όσον αφορά την αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στην εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να επεκτείνουν τις ευκαιρίες διά βίου μάθησης, να βελτιώσουν την αναγνώριση των δεξιοτήτων, να ευθυγραμμίσουν καλύτερα τα προγράμματα σπουδών και τις μεθόδους διδασκαλίας με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και να ενισχύσουν τη συνολική ποιότητα και συμπεριληπτικότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Ως εκ τούτου, διάφορες προτάσεις ΣΑΧ επικεντρώνονται στην παροχή πιο στοχευμένης εκπαιδευτικής στήριξης σε μειονεκτούντες μαθητές και στην ενίσχυση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ οι πολιτικές για την εκπαίδευση και τις δεξιότητες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την αυξανόμενη ζήτηση για προηγμένες δεξιότητες και δεξιότητες STEM – ιδίως σε στρατηγικούς τομείς που συνδέονται με την καινοτομία και την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση – και να αντιμετωπίζουν περαιτέρω τις σημερινές και τις μελλοντικές ελλείψεις και αναντιστοιχίες εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων.

Στους τομείς της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής προστασίας, ιδίως όσον αφορά τις συντάξεις, την υγειονομική περίθαλψη και τη μακροχρόνια φροντίδα, οι προτάσεις ΣΑΧ του 2025 έδωσαν τη δέουσα προσοχή στα ζητήματα επάρκειας και δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Συνιστάται στα κράτη μέλη να μεταρρυθμίσουν τα συνταξιοδοτικά τους συστήματα – σε συνδυασμό με μέτρα που αποσκοπούν στην παράταση του επαγγελματικού βίου – και να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα άλλων παροχών κοινωνικής προστασίας και ένταξης. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να διευρύνουν την πρόσβαση σε βασικές και κοινωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και της μακροχρόνιας φροντίδας, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις εδαφικές ανισότητες. Για την αντιμετώπιση της δημογραφικής αλλαγής και της συνεπαγόμενης αυξανόμενης ζήτησης για υγειονομική περίθαλψη και μακροχρόνια φροντίδα, θεωρείται απαραίτητη η μετάβαση σε προληπτικές προσεγγίσεις σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Όσον αφορά τη φτώχεια, και ιδίως την παιδική φτώχεια, συνιστάται στα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις, μεταξύ άλλων βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα, την κάλυψη και την επάρκεια των κοινωνικών μεταβιβάσεων και της κοινωνικής πρόνοιας, διασφαλίζοντας παράλληλα τη δημοσιονομική τους βιωσιμότητα. Οι προτάσεις ΣΑΧ υπογράμμισαν επίσης, κατά περίπτωση, τις εξελίξεις που αφορούν την οικονομική προσιτότητα των κατοικιών και ενδέχεται να υπονομεύσουν το βιοτικό επίπεδο.

Παρά τις απαιτούμενες ρυθμίσεις *ad hoc* για την οριστικοποίηση των προτάσεων ΣΑΧ του 2025, οι EMCO και ΕΚΠ εξασφάλισαν τη συνεργασία με την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής (ΕΟΠ) και την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή σε επίπεδο αναπληρωτών (EFC-A) ώστε να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική εξέταση διαφόρων θεμάτων πολιτικής οριζόντιου χαρακτήρα. Σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική, η συζήτηση για τις ΣΑΧ σχετικά με την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις δεξιότητες πραγματοποιήθηκε στην EMCO με τη συμμετοχή εκπροσώπων της Επιτροπής Παιδείας (EDUC). Οι ΣΑΧ για την υγεία συζητήθηκαν στην ΕΚΠ και ζητήθηκε από τα μέλη να συντονιστούν σε εθνικό επίπεδο με σχετικούς εμπειρογνώμονες.

Τμήμα 3

Κύρια πορίσματα σχετικά με την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων του 2024 και την κατάσταση της κοινωνικής σύγκλισης στην Ένωση

Η πολυμερής εποπτεία αποτελεί ένα από τα βασικά καθήκοντα της EMCO και της ΕΚΠ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.²¹ Συνεπάγεται μεταξύ άλλων²² εμπειριστατωμένη αξιολόγηση των μεταρρυθμίσεων, των επενδύσεων και των ευρύτερων δράσεων πολιτικής που δρομολογήθηκαν από τις ΣΑΧ που εξέδωσε το Συμβούλιο στον προηγούμενο κύκλο του Εξαμήνου. Ως εκ τούτου, οι δραστηριότητες πολυμερούς εποπτείας διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη στήριξη των δράσεων πολιτικής των κρατών μελών μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών πολιτικής και της προώθησης μιας κοινής αντίληψης των ειδικών ανά χώρα προκλήσεων με σκοπό την ενημέρωση του Συμβουλίου.

²¹ Για την EMCO, η διαδικασία βασίζεται στα άρθρα 148 και 150 της ΣΛΕΕ, ενώ για την ΕΚΠ βασίζεται στο άρθρο 160 της ΣΛΕΕ. Ο νέος [κανονισμός \(ΕΕ\) 2024/1263](#) επιβεβαίωσε ότι η EMCO και η ΕΚΠ συγκαταλέγονται στις σχετικές επιτροπές που θα συμμετέχουν στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Με τις δύο αποφάσεις του Συμβουλίου για τη σύσταση των επιτροπών ([2015/772](#) για την κατάργηση της απόφασης 2000/98/ΕΚ για την EMCO· και [2015/773](#) για την κατάργηση της απόφασης 2004/689/ΕΚ για την ΕΚΠ) ανατέθηκε επίσης σε αυτές η εντολή να συμβάλουν σε όλες τις πτυχές του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου στους αντίστοιχους τομείς τους.

²² Στην EMCO, οι δραστηριότητες πολυμερούς εποπτείας περιλαμβάνουν επίσης ειδικές επισκοπήσεις σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων συστάσεων του Συμβουλίου που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του EPSCO και απευθύνονται σε όλα τα κράτη μέλη. Στην ΕΚΠ διοργανώνονται ειδικές εις βάθος θεματικές συζητήσεις ή διαβιβάζονται κοινές εκθέσεις για την παρακολούθηση των σχετικών συστάσεων του Συμβουλίου.

Το 2025 και οι δύο επιτροπές αξιολόγησαν την εφαρμογή των σχετικών ΣΑΧ του 2024 και, στο πλαίσιο της νέας ανάλυσης ανά χώρα του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, συζήτησαν και κατέληξαν επίσης σε συμπεράσματα σχετικά με την ανάλυση δευτέρου σταδίου ανά χώρα στην οποία προέβη η Επιτροπή με θέμα την κοινωνική σύγκλιση. Για όλες τις ειδικές ανά χώρα επισκοπήσεις, οι αξιολογήσεις βασίστηκαν στις εκθέσεις των κρατών μελών σχετικά με τα πλέον πρόσφατα μέτρα που ελήφθησαν, ακολουθούμενες από αξιολογήσεις των εν λόγω μέτρων από τα άλλα κράτη μέλη και την Επιτροπή. Τα συμπεράσματα ανά χώρα συμφωνήθηκαν αμοιβαία και επισυνάπτονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

3.1. Οριζόντια πορίσματα της EMCO και της ΕΚΠ σχετικά με την ανοδική κοινωνική σύγκλιση

Στις 13 Μαΐου 2025, η EMCO και η ΕΚΠ διεξήγαγαν μια σειρά «επισκοπήσεων κοινωνικής σύγκλισης» βάσει της ανάλυσης της Επιτροπής για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση σύμφωνα με το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης. Αυτή η ανάλυση ανά χώρα συμβάλλει στην παρακολούθηση των εξελίξεων στους τομείς της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, σύμφωνα με το άρθρο 148 της ΣΛΕΕ. Στηρίζει επίσης την εθνική εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών και των εθνικών στόχων της ΕΕ για το 2030 όσον αφορά την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων και των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Οι επισκοπήσεις κάλυψαν τους κινδύνους και τις προκλήσεις για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη, όπως αναλύθηκαν στο δεύτερο στάδιο της ανά χώρα ανάλυσης της Επιτροπής σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση που δημοσιεύθηκε στις 11 Απριλίου²³, καθώς και την εφαρμογή των ΣΑΧ του 2024 που διατυπώθηκαν προς τα εν λόγω κράτη μέλη, κατά περίπτωση.

²³ Βλ. την [ανάλυση δευτέρου σταδίου ανά χώρα της Επιτροπής σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση σύμφωνα με το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης](#).

- Σε ένα πλαίσιο ισχυρών και ανθεκτικών αγορών εργασίας, η ανάλυση δευτέρου σταδίου του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης του 2025 ανέδειξε **προκλήσεις, ιδίως στους τομείς της κοινωνικής προστασίας και ένταξης** λόγω ορισμένων επιδεινούμενων τάσεων, καθώς και στον τομέα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις και στην αγορά εργασίας, ιδίως προκλήσεις που σχετίζονται με χάσματα στα ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης συγκεκριμένων ομάδων (γυναίκες, νέοι, άτομα με αναπηρία, υπήκοοι τρίτων χωρών), σημαντικές ελλείψεις δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού, καθώς και περιφερειακές ανισότητες που επηρεάζουν ορισμένα κράτη μέλη. Γενικά, το να ανήκει κάποιος σε πληθυσμιακή ομάδα που βρίσκεται σε ευάλωτη κατάσταση πολύ συχνά εξακολουθεί να αποτελεί ισχυρό παράγοντα πρόβλεψης των αποτελεσμάτων του στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας.
- Ορισμένα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν προκλήσεις που σχετίζονται με τους σταθερά **υψηλούς κινδύνους φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού**, ιδίως για ορισμένες ομάδες, δυσκολίες στη δημιουργία αποτελεσματικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας που να αντιμετωπίζουν ουσιαστικά τους κινδύνους φτώχειας, και μεγάλες εισοδηματικές ανισότητες, ιδίως υπό το πρίσμα του υψηλού πληθωρισμού των τελευταίων ετών, ο οποίος είχε αναπόφευκτα μεγαλύτερο αντίκτυπο στα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και στα νοικοκυριά ανέργων. Τα ποσοστά παιδικής φτώχειας παραμένουν επίσης γενικά υψηλά και συνεπώς η πλήρης εφαρμογή της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά έχει κρίσιμη σημασία. Άλλα κράτη μέλη εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις όσον αφορά τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας, που είναι ιδιαίτερα κρίσιμες υπό το πρίσμα της γήρανσης του πληθυσμού. Η διασφάλιση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας μέτρα ενεργητικής ένταξης, ως μέρος της πρόσβασης σε βασικές και κοινωνικές υπηρεσίες, θα πρέπει να παραμείνει προτεραιότητα σε πολλά κράτη μέλη, μεταξύ άλλων με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ πληθυσμιακών ομάδων και μεταξύ περιφερειών και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Τα τελευταία χρόνια έχουν προγραμματιστεί ή υλοποιηθεί μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ιδίως με στόχο την αύξηση της ενεργοποίησης στην αγορά εργασίας και της επάρκειας των κοινωνικών παροχών και συντάξεων, καθώς και την επέκταση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτά συστήματα υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας. Δυνητικοί συμβιβασμοί μεταξύ της επαρκούς χρηματοδότησης και της βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ασφάλισης παραμένουν ιδιαίτερα σημαντικοί στο πλαίσιο αυτό, καταδεικνύοντας την ανάγκη για αποτελεσματικό και αποδοτικό σχεδιασμό των συστημάτων φορολογίας και παροχών.

- **Η συμμετοχή των ενηλίκων στην κατάρτιση** παραμένει χαμηλή και μάλιστα υπολείπεται κατά πολύ του στόχου της ΕΕ για το 2030 και, σε πολλές περιπτώσεις, και των εθνικών στόχων. Η συνέχιση των προσπαθειών για τη βελτίωση της ποιότητας και της ισότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και για την ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων φαίνεται επείγουσα, μεταξύ άλλων με σκοπό την αντιμετώπιση των επίμονων ανισοτήτων στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα και επίπεδα δεξιοτήτων που συνδέονται με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτό, τα άτομα με χαμηλές δεξιότητες παραμένουν αυτά με τις λιγότερες πιθανότητες να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες κατάρτισης και, επομένως, να επωφεληθούν από την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Εξακολουθούν επίσης να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, όπου παρατηρείται πολύ αργή πρόοδος. Η ενίσχυση της ικανότητας εφαρμογής καλά σχεδιασμένων και καλύτερα στοχευμένων **ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας**, σε συνδυασμό με άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες, εξακολουθεί να έχει ζωτική σημασία προκειμένου να ενδυναμώσει άτομα σε ευάλωτες καταστάσεις και από υποεκπροσωπούμενες ομάδες και να τα εξοπλίσει με τις δεξιότητες που απαιτούνται για να εισέλθουν, να παραμείνουν και να σημειώσουν πρόοδο στην αγορά εργασίας, επίσης υπό το φως του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού.
- Η δέσμευση των κρατών μελών να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένες προκλήσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων είναι προφανής, με την υλοποίηση πολλών μεταρρυθμίσεων και εν εξελίξει προγραμμάτων – μεταξύ άλλων μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) – με στόχο την αύξηση των επιπέδων βασικών και ψηφιακών δεξιοτήτων και τη μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ομοίως, θεσπίζονται μέτρα για την ενίσχυση της ένταξης των ΕΕΑΚ και των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της συνεχούς εφαρμογής των εγγυήσεων για τη νεολαία και μέσω κινήτρων και εκστρατειών ενημέρωσης για τους εργοδότες. Ωστόσο, πολλά από τα μέτρα αυτά βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο εφαρμογής και τα αποτελέσματα δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί. Οι επισκοπήσεις τόνισαν επίσης πώς εξακολουθεί να είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται αξιόπιστα εργαλεία παρακολούθησης και να διενεργούνται εκτιμήσεις επιπτώσεων για την **αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών** και τον προσδιορισμό τυχόν προσαρμογών που απαιτούνται, μεταξύ άλλων και κατά την εφαρμογή.

3.2. Οριζόντια πορίσματα της EMCO

Στις 19 Μαρτίου η Επιτροπή Απασχόλησης πραγματοποίησε την ετήσια επισκόπησή της σχετικά με την εκπαίδευση και τις δεξιότητες προκειμένου να αξιολογήσει την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς την εφαρμογή των σχετικών ΣΑΧ, καθώς και να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες προκλήσεις που προσδιορίζονται στον δείκτη επιδόσεων απασχόλησης και στον πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων. Διεξήχθη θεματική συζήτηση με βάση τα κύρια πορίσματα της κοινής έκθεσης για την απασχόληση του 2025. Εξάλλου, στις 18 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε κοινή συνεδρίαση της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Παιδείας για την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την Ένωση Δεξιοτήτων, το στρατηγικό σχέδιο για την εκπαίδευση στους τομείς STEM και το σχέδιο δράσης για τις βασικές δεξιότητες, καθώς και για τη συζήτηση περιπτωσιολογικών μελετών σχετικά με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

- **Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων** σε όλες τις χώρες της ΕΕ μειώθηκαν ελαφρώς το 2024 αλλά παραμένουν υψηλές, ιδίως σε ορισμένους τομείς που είναι βασικοί για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, όπως οι τομείς STEM, καθώς και στους τομείς που επηρεάζονται περισσότερο από τη γήρανση του πληθυσμού, όπως ο τομέας της φροντίδας. Σε ένα πλαίσιο επιβράδυνσης των οικονομιών αλλά ισχυρών αγορών εργασίας, οι επίμονες ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων δείχνουν σαφώς ότι οι διαρθρωτικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων επηρεάζουν τις αγορές εργασίας της ΕΕ.
- Η ΕΕ απέχει πολύ από την επίτευξη του **στόχου του 2030 για την εκπαίδευση ενηλίκων**, καθώς μόνο τρία κράτη μέλη έχουν ήδη επιτύχει τους εθνικούς τους στόχους και πολλά άλλα υστερούν. Ως εκ τούτου, απαιτούνται ουσιαστικές και πιο γρήγορες προσπάθειες για την επίτευξη του στόχου έως το 2030. Οι πολιτικές θα πρέπει ειδικότερα να αποσκοπούν στη βελτίωση της συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων για άτομα που βρίσκονται εκτός της αγοράς εργασίας, άτομα που έχουν χαμηλό και μεσαίο μορφωτικό επίπεδο και άτομα ηλικίας άνω των 55 ετών, που επί του παρόντος συμμετέχουν λιγότερο σε κατάρτιση.
- Περιορισμένη πρόοδος έχει σημειωθεί σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τις **ψηφιακές δεξιότητες**, καθώς λίγο περισσότεροι από τους μισούς Ευρωπαίους πολίτες ηλικίας 16-74 ετών διέθεταν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες το 2023. Ωστόσο, καταγράφονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και η επάρκεια στις ψηφιακές δεξιότητες έχει μειωθεί ανησυχητικά μεταξύ των νέων.

- Τα ποσοστά εγγραφής στην **προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα** έχουν αυξηθεί την τελευταία δεκαετία και επτά κράτη μέλη έχουν επιτύχει τον στόχο για το 2030. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ανισότητες μεταξύ των χωρών της ΕΕ, καθώς και μεταξύ των κοινωνικοδημογραφικών ομάδων, ενώ ιδιαίτερα πλήττονται τα άτομα που προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα και τα άτομα που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές.
- Οι **βασικές δεξιότητες** επιδεινώνονται ανησυχητικά, και μάλιστα το ποσοστό των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες αυξάνεται στα περισσότερα κράτη μέλη. Το μειονεκτικό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο παραμένει ο κύριος παράγοντας πρόβλεψης των χαμηλών επιδόσεων, ενώ διευρύνεται το χάσμα με τους προνομιούχους μαθητές. Η ποιότητα της εκπαίδευσης υπονομεύεται λόγω των συνεχιζόμενων ελλείψεων εκπαιδευτικών, οι οποίες είναι σοβαρότερες στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM) και στα μειονεκτούντα σχολεία.
- Από την άλλη πλευρά, η ΕΕ βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη του **στόχου ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης**, ωστόσο δεν έχει βελτιωθεί ακόμη η συνάφεια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας για την αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων σε διάφορους τομείς και του χάσματος μεταξύ των φύλων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους τομείς STEM, όπου τα κορίτσια εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη συνεχίζουν να επιδεικνύουν υψηλά επίπεδα δέσμευσης για την εξάλειψη των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν όσον αφορά τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και της ισότητας, την καλύτερη ευθυγράμμιση των προγραμμάτων σπουδών με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, την ανάπτυξη δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και την αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση. Αρκετά κράτη μέλη έχουν δρομολογήσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων του εκσυγχρονισμού των προγραμμάτων σπουδών και της ενίσχυσης του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, αλλά ο αντίκτυπός τους δεν έχει ακόμη διαπιστωθεί.
- Εφαρμόζονται επίσης μέτρα σε όλους τους τομείς για την περαιτέρω **επέκταση της διαθεσιμότητας προγραμμάτων αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, την ενίσχυση της στοχευμένης στήριξης για τα άτομα που αναζητούν εργασία και την προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών ΕΕΚ στις ανάγκες της αγοράς εργασίας**. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες αυτές και να ενισχυθούν οι πολιτικές για την προώθηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, την προσέλκυση ειδικευμένων υπηκόων τρίτων χωρών, την αντιμετώπιση της επιδείνωσης των βασικών και ψηφιακών δεξιοτήτων και, κατά περίπτωση, την κάλυψη της αυξανόμενης έλλειψης εκπαιδευτικών.

- Η ισχυρή αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου και των χαμηλών εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων, η μειωμένη συμμετοχή σε δραστηριότητες κατάρτισης και μάθησης και οι κακές προοπτικές της αγοράς εργασίας απαιτούν εντατικοποίηση των προσπαθειών της ΕΕ και των κρατών μελών για τη διασφάλιση της **πρόσβασης όλων σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση** από μικρή ηλικία.
- Η **διεξοδική εκτίμηση επιπτώσεων** των μέτρων που εφαρμόζονται για την εξάλειψη των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη έχει καίρια σημασία, ούτως ώστε τα πιο επιτυχημένα μέτρα να εξακολουθήσουν να ισχύουν μετά τη λήξη των ΕΚΤ+ και ΜΑΑ, που επί του παρόντος χρηματοδοτούν τη συντριπτική πλειονότητα αυτών.

Στις 2-3 Απριλίου η **EMCO πραγματοποίησε την ετήσια επισκόπησή της σχετικά με τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ), τη φορολογία της εργασίας και τον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας, προκειμένου να αξιολογήσει την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς την εφαρμογή των σχετικών ΣΑΧ, καθώς και να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες προκλήσεις που προσδιορίζονται στον δείκτη επιδόσεων απασχόλησης και στον πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων.** Εκτός από τις ειδικές ανά χώρα επισκοπήσεις, διεξήχθη θεματική συζήτηση με βάση τα κύρια πορίσματα της κοινής έκθεσης για την απασχόληση του 2025. Επίσης κλήθηκε η αντιπρόεδρος του δικτύου δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ) να ενημερώσει την Επιτροπή Απασχόλησης σχετικά με τις δραστηριότητες των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης στα κράτη μέλη.

- Ενώ η αγορά εργασίας παρέμεινε ισχυρή το 2024, δεν έχει ακόμη απελευθερωθεί πλήρως το **δυναμικό απασχόλησης των ατόμων από μειονεκτούσες ομάδες**, τα οποία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις όσον αφορά την είσοδο και την παραμονή στην αγορά εργασίας. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την αντιμετώπιση του ακόμη υψηλού επιπέδου ελλείψεων εργατικού δυναμικού και, μακροπρόθεσμα, για την αντιστάθμιση της μείωσης του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας λόγω των δημογραφικών τάσεων.
- Ενώ τα κράτη μέλη εντείνουν τις προσπάθειές τους για την καλύτερη στόχευση των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω επιδοτήσεων για την απασχόληση, και ενισχύουν την ικανότητα και την παροχή υπηρεσιών των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, **οι δαπάνες για τις ΕΠΑΕ παραμένουν χαμηλές σε ορισμένες χώρες.**
- Παρατηρούνται επίσης **διαφορές μεταξύ των φύλων**, καθώς είναι λιγότερο πιθανή η συμμετοχή γυναικών σε μέτρα ενεργοποίησης. Απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες για να επεκταθεί η κάλυψη των ΕΠΑΕ, ιδίως σε άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση και μειονεκτούσες ομάδες.

- Η ακούσια προσωρινή και μερική απασχόληση, η αδήλωτη εργασία, η ψευδής αυτοαπασχόληση και οι νέες μορφές εργασίας εξακολουθούν να συμβάλλουν στον **κατακερματισμό της αγοράς εργασίας**, επηρεάζοντας τα κενά στην πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, την εξέλιξη της σταδιοδρομίας και τις ευκαιρίες ανάπτυξης δεξιοτήτων.
- Ενώ το **ποσοστό της προσωρινής απασχόλησης** μειώθηκε το 2024, τα χαμηλά ποσοστά μετάβασης προς συμβάσεις αορίστου χρόνου και το υψηλό ποσοστό ακούσιων προσωρινά απασχολούμενων εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία σε πολλά κράτη μέλη.
- Η **μείωση της ακούσιας μερικής απασχόλησης** σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΕ σημειώνεται θετικά. Ωστόσο, σε ορισμένα κράτη μέλη, εξακολουθεί να πλήττει άνω του 40% των ατόμων που εργάζονται με μειωμένο αριθμό ωρών, ιδίως των γυναικών.
- Παρατηρείται ευρεία δέσμευση για την εξέταση θεσμικών παραγόντων που συχνά οδηγούν σε κατακερματισμό της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της **νομοθεσίας για τη φορολογία και την προστασία της απασχόλησης**, και για την παροχή κινήτρων για τη μετάβαση σε συμβάσεις αορίστου χρόνου. Εφαρμόζονται επίσης μέτρα για την ενσωμάτωση στη νομοθεσία νέων μορφών εργασίας, όπως της υβριδικής και της τηλεργασίας.
- Πολλά κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης όσον αφορά τη **μετατόπιση της φορολογίας από την εργασία προς άλλες φορολογικές βάσεις** και την επανεξέταση του σχεδιασμού των συστημάτων φορολόγησης και παροχών για την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την παροχή κινήτρων για περισσότερες ώρες εργασίας.
- Ο **σχεδιασμός των συστημάτων φορολόγησης και παροχών** πρέπει ακόμη να βελτιωθεί σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, όπου εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά αντικίνητρα για τους οικονομικά μη ενεργούς, τους ανέργους, τους χαμηλόμισθους και τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας. Αυτός ο κακός σχεδιασμός αποτελεί επίσης έναν από τους παράγοντες στους οποίους οφείλονται οι ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας και επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις επιλογές εργασίας εντός των νοικοκυριών, ιδίως εκείνες των δεύτερων εργαζόμενων μελών της οικογένειας.
- Επιπλέον, καθώς οι **ευθύνες φροντίδας** συχνά βαρύνουν δυσανάλογα τις γυναίκες, το χάσμα μεταξύ των φύλων στην απασχόληση σε πολλές χώρες οφείλεται στην έλλειψη επαρκών υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης και μακροχρόνιας φροντίδας.

3.3. Οριζόντια πορίσματα της ΕΚΠ

Κατά τη διάρκεια του κύκλου του Εξαμήνου του 2025, η ΕΚΠ διενήργησε 11 επισκοπήσεις των ειδικών ανά χώρα συστάσεων (ΣΑΧ) στις 10-11 Απριλίου σε τομείς πολιτικής που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της, εξετάζοντας συγκεκριμένες προκλήσεις στους τομείς των συντάξεων, της υγειονομικής περίθαλψης, της μακροχρόνιας φροντίδας και της κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης. Όλες οι ειδικές ανά χώρα επισκοπήσεις βασίστηκαν στις εκθέσεις των κρατών μελών σχετικά με τα πλέον πρόσφατα μέτρα που ελήφθησαν, ακολουθούμενες από αξιολογήσεις των εν λόγω μέτρων από τα άλλα κράτη μέλη και την Επιτροπή. Οι ειδικές ανά χώρα επισκοπήσεις συμπληρώθηκαν από διάφορα οριζόντια στοιχεία της πολυμερούς εποπτείας και εμπλουτίστηκαν από τις αντίστοιχες θεματικές συζητήσεις που διοργανώθηκαν στις συνεδριάσεις της ΕΚΠ. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΚΠ πραγματοποίησε διεξοδική θεματική συζήτηση κατά τη συνεδρίασή της τον Μάρτιο με θέμα «Ενσωμάτωση των πολιτικών για τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας των ηλικιωμένων», σε σχέση με τη συνταξιοδοτική πολιτική. Κατά τη συνεδρίαση της ΕΚΠ τον Απρίλιο, διοργανώθηκε τριμερής συζήτηση για να επισκοπηθεί η εφαρμογή του σχεδίου δράσης του 2024 για τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στην ΕΕ. Η συζήτηση επικεντρώθηκε σε δύο τομείς, που αντιστοιχούν στις προκλήσεις της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ένταξης, της μακροχρόνιας φροντίδας και της υγειονομικής περίθαλψης, συγκεκριμένα με την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις εξελίξεις πολιτικής για τη στήριξη της ενεργοποίησης υποεκπροσωπούμενων ομάδων και την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού στους τομείς της μακροχρόνιας φροντίδας και της υγειονομικής περίθαλψης. Τα οριζόντια πορίσματα βασίζονται στα εργαστήρια των ειδικών ανά χώρα επισκοπήσεων και στα συμπεράσματα των προαναφερόμενων θεματικών συζητήσεων.

Οι συζητήσεις κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, όσον αφορά την ενεργό γήρανση, τα κράτη μέλη εφάρμοσαν μέτρα πολιτικής που καλύπτουν

- **Κίνητρα για παράταση του επαγγελματικού βίου/βελτίωση των κινήτρων για αναβολή της συνταξιοδότησης, μέσω βελτιωμένων ποσοστών συσσώρευσης + πρόσθετων επιδομάτων/συνταξιοδοτικών παροχών για εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας που παραμένουν στην αγορά εργασίας πέραν της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης.**

- **Ευέλικτες επιλογές για τη συνταξιοδότηση:** δυνατότητα συνδυασμού του εισοδήματος από την απασχόληση με συνταξιοδοτικές παροχές και διευκόλυνση της σταδιακής πρόσβασης στη συνταξιοδότηση, μέσω της σταδιακής μείωσης του ωραρίου εργασίας ή της μετάβασης σε εργασία μερικής απασχόλησης κατά τα έτη που προηγούνται της συνταξιοδότησης.
- **Προσαρμοσμένα όρια** κάτω από τα οποία το πρόσθετο εισόδημα δεν θα επηρεάσει τις συνταξιοδοτικές πληρωμές, ώστε να αρθούν τα εμπόδια για τον συνδυασμό του εισοδήματος από εργασία με τις συντάξεις, πράγμα το οποίο αποθαρρύνει η πλήρης φορολόγηση του πρόσθετου εισοδήματος ή η πλήρης καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.
- Στήριξη της **κατάρτισης και της απόκτησης προσόντων στην αγορά εργασίας** στο πλαίσιο ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας για τους ανέργους μεγαλύτερης ηλικίας και τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας που απειλούνται από απολύσεις και στο πλαίσιο της τακτικής αναβάθμισης των δεξιοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής.
- **Επιδότησεις μισθών και επιδοτούμενη απασχόληση** για τη στήριξη της επανένταξης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας, καθώς και προγράμματα επιστροφής στην εργασία για τη μείωση των κινδύνων πρόωρης εξόδου από την αγορά εργασίας εξαιτίας μακροχρόνιων περιόδων απουσίας από την εργασία λόγω προβλημάτων υγείας.
- **Βιώσιμες πρακτικές στον χώρο εργασίας** για την αντιμετώπιση των εμποδίων στη συμμετοχή εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας σε πολλούς τομείς: διαμεσολαβητές στον χώρο εργασίας, ψηφιακές δεξιότητες/χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, υβριδική εργασία και τηλεργασία, πρακτικές ανθρώπινων πόρων και έξυπνη διαχείριση της ηλικίας, πέραν των στοχευμένων μέτρων για την αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω ηλικίας και την προώθηση της ισότιμης μεταχείρισης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας.
- **Κοινωνικός διάλογος και συλλογικές διαπραγματεύσεις** για την ενίσχυση του δικαιώματος των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας πέραν των νόμιμων ελάχιστων ορίων, συμπεριλαμβανομένων της προστασίας από την απόλυση, της προώθησης της ασφάλειας στον χώρο εργασίας και της μείωσης των σωματικών και ψυχοκοινωνικών κινδύνων, της παροχής πρόσθετων ημερών ετήσιας άδειας, των μισθών με βάση την αρχαιότητα και των πρόσθετων δικαιωμάτων άδειας φροντίδας.

Σε γενικές γραμμές, από τη συζήτηση σχετικά με την ενεργό γήρανση προέκυψε ότι

- Η αλλαγή του αφηγήματος και της νοοτροπίας σχετικά με τη γήρανση του πληθυσμού είναι θεμελιώδης τόσο για τις ατομικές αποφάσεις όσο και για την αποτελεσματικότητα των μέτρων πολιτικής. Οι ηλικιωμένοι, δεδομένης της καλύτερης υγείας και του υψηλότερου προσδόκιμου ζωής τους, θα πρέπει να θεωρούνται πολύτιμοι πόροι και όχι επιβάρυνση για την κοινωνία.
- Η νοοτροπία θα πρέπει να αλλάξει τόσο για τις μεμονωμένες αποφάσεις όσο και για την αποτελεσματικότητα των μέτρων πολιτικής. Σε ατομικό επίπεδο, θα πρέπει να ενισχυθεί η αυτοεπίγνωση και η αυτοαντίληψη των ηλικιωμένων σχετικά με τις ικανότητες, μέσω εξατομικευμένων πολιτικών αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης για την καλύτερη προσαρμογή στη μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας και το ψηφιακό περιβάλλον.
- Όσον αφορά τις σχετικά με την υγεία προκλήσεις που τονίστηκαν ιδιαίτερα, η πρόληψη της ανικανότητας προς εργασία, οι προσαρμογές στον χώρο εργασίας και οι πολιτικές που διασφαλίζουν την επιτυχή επιστροφή στην εργασία μετά από παρατεταμένη ασθένεια έχουν ουσιαστική σημασία.
- Τα κίνητρα για την παράταση του εργασιακού βίου θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ποικίλες ικανότητες των διαφόρων επαγγελματικών ομάδων. Αυτό συνεπάγεται την αντίληψη της συνταξιοδότησης ως διαδικασίας και την ανάγκη προσαρμογής των διαδρομών συνταξιοδότησης για διαφορετικά προφίλ σταδιοδρομίας.
- Για να χρησιμοποιηθεί το αναξιοποίητο δυναμικό των ατόμων της ηλικιακής ομάδας 60-64 ετών όσον αφορά την αύξηση της απασχόλησής τους, ιδίως των γυναικών, τα μέτρα θα πρέπει να καλύπτουν τις ανάγκες σχετικά με τις ευθύνες φροντίδας, όπως: ευέλικτο ωράριο εργασίας, ρυθμίσεις μερικής συνταξιοδότησης και διευκόλυνση της επανένταξης μετά από διαλείμματα παροχής φροντίδας.
- Η «δέσμη μέτρων πολιτικής» θα πρέπει να ενσωματώνει συνταξιοδοτικές, στοχευμένες ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, κοινωνικές πολιτικές και πολιτικές για την ισότητα των φύλων, εξατομικευμένες εταιρικές πολιτικές και πρακτικές, συμπεριλαμβανομένων της διαχείρισης της ηλικίας και της προληπτικής ιατρικής φροντίδας στον χώρο εργασίας, των δραστηριοτήτων των κοινωνικών εταίρων και της παροχής υπηρεσιών υγείας και περίθαλψης.

Όσον αφορά τις προκλήσεις για τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν μέτρα πολιτικής για

- **Ενίσχυση του συντονισμού με τους αρμόδιους παρόχους υπηρεσιών** και διευκόλυνση της πρόσβασης σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες για τους δικαιούχους ελάχιστου εισοδήματος. Για παράδειγμα, έχουν δημιουργηθεί δομές πύλης ή μίας στάσης μεταξύ της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ) και των αρχών που χορηγούν παροχές (εθνικά ιδρύματα κοινωνικής ασφάλισης/αρωγής) για τα άτομα που αναζητούν εργασία και τα άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης. Σε άλλες περιπτώσεις, η ΔΥΑ έχει ενισχύσει τη συνεργασία της σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ενδυναμώνοντας τις εταιρικές σχέσεις με δήμους, ΜΚΟ και παρόχους υπηρεσιών, όπως κέντρα υγειονομικής περίθαλψης.
- **Ενίσχυση των συστημάτων κοινωνικής στήριξης όσον αφορά την πρόσβαση σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες**, με βελτιωμένη πρόσβαση σε ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης, επαγγελματικό προσανατολισμό και κοινωνικές συμβουλές, συμπεριλαμβανομένων δημοσιονομικών συμβουλών για την πρόληψη του χρέους. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν εισαγάγει διατάξεις για την αύξηση της ευελιξίας όσον αφορά τον συνδυασμό απασχόλησης με κοινωνικές παροχές υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ενώ άλλα έχουν θεσπίσει ή σχεδιάζουν μέτρα για τη βελτίωση των κινήτρων εργασίας για τους δικαιούχους ελάχιστου εισοδήματος.

Προέκυψε το συμπέρασμα ότι

- **Όσον αφορά την ενεργό ένταξη**, επιβεβαιώθηκε η προσοχή σε **συντονισμένες προσεγγίσεις**, ενώ καίρια σημασία έχουν η συνεργασία και η ενσωμάτωση των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης με άλλους παρόχους (κοινωνικών) υπηρεσιών για ολοκληρωμένη και εξατομικευμένη στήριξη.
- Η ενεργοποίηση είναι σημαντική όχι μόνο για το οικονομικό σκεπτικό της, αλλά και για την κοινωνική συνοχή.
- Το ελάχιστο εισόδημα **δεν θα πρέπει να δημιουργεί κίνδυνο φτώχειας** και υπάρχει ανάγκη για υποστηρικτικές υπηρεσίες απασχόλησης και στοχευμένη κατάρτιση, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους.
- Είναι σημαντικό να **καταπολεμηθούν τα στερεότυπα**, προκειμένου να διασφαλιστεί η ενεργοποίηση των γυναικών, των ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και των Ρομά.
- Τέλος, κατά τις παρεμβάσεις υπογραμμίστηκε ότι η μετάβαση από την ανεργία και την αεργία θα πρέπει να οδηγήσει σε **απασχόληση σε ποιοτικές θέσεις εργασίας, με εισοδηματική ασφάλεια**, αποφεύγοντας την αβεβαιότητα και τη φτώχεια των εργαζομένων.

- **Στους τομείς της μακροχρόνιας φροντίδας και της υγειονομικής περίθαλψης**, η σημασία της **επαρκούς και βιώσιμης στελέχωσης** έχει βασική σημασία, εστιάζοντας, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση των μισθών, καθώς και σε άλλα μέτρα για τη σωματική και ψυχική ευεξία.
- Η αντιμετώπιση των ελλείψεων στους σχετικούς τομείς απαιτεί παρεμβάσεις για την **προσέλκυση νέων** στον συγκεκριμένο τομέα, με στοχευμένη αρχική εκπαίδευση και κατάρτιση, ενώ το υφιστάμενο εργατικό δυναμικό θα πρέπει επίσης να λαμβάνει συναφή στοχευμένη και συνεχή αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανειδίκευση, με ιδιαίτερη έμφαση στις ψηφιακές δεξιότητες.
- Οι νοσηλευτικές υπηρεσίες είναι πολύ απαιτητικές από σωματική άποψη, γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο επαγγελματικών ασθενειών, συμπεριλαμβανομένων των μυοσκελετικών και ψυχολογικών διαταραχών. Ως εκ τούτου, οι πολιτικές, ιδίως για την **υγεία και την ασφάλεια**, θα πρέπει να στοχεύουν σε προληπτική προσέγγιση.
- Οι **επενδυτικές ανάγκες** στους συγκεκριμένους τομείς είναι ουσιώδεις: θα πρέπει να αναβαθμιστούν τα μικρά πιλοτικά έργα και να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες των νέων τεχνολογιών και καινοτομιών (όπως των ψηφιακών ιατροτεχνολογικών προϊόντων και της τηλεφροντίδας).
- Οι **εδαφικές ανισότητες** όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες αποτελούν πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί με κατάλληλα μέτρα. Τα κράτη μέλη ανέφεραν διάφορες καινοτόμες προσεγγίσεις, για παράδειγμα πρακτικές κινητών κλινικών, τηλεϊατρική, ανακατανομή καθηκόντων από ιατρούς σε φαρμακοποιούς και νοσηλευτικό προσωπικό.

Παραρτήματα:

1. Ειδικά ανά χώρα συμπεράσματα των επισκοπήσεων κοινωνικής σύγκλισης της EMCO και της ΕΚΠ, του 2025.
2. Ειδικά ανά χώρα συμπεράσματα των επισκοπήσεων πολυμερούς εποπτείας της EMCO του 2025.
3. Ειδικά ανά χώρα συμπεράσματα των πολυμερών επισκοπήσεων εφαρμογής της ΕΚΠ του 2025.